

הנחיה פרקליט המדינה	הנחיה מס' 14.26 – פעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה
	עדכון אחרון: כ כסלו תש"ף, 18 דצמבר 2019

14.26 פעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה

תכליתה של הנחיה זו היא להתוות את גבולות המותר והאסור בפעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה¹.

א. כללי

1. פעולת דיבוב הנה, ככלל, תחבולת חקירה לגיטימית, אשר הוכרה בארץ,² ובמדינות המשפט המקובל.³

2. במסגרת חקירה פורמלית, מוזהר החשוד בדבר זכויותיו. תכלית חובת האזהרה הינה להעמיד את החשוד בביצוע עבירה, על זכותו לקיים בידיו את זכות השתיקה בעמדו פנים אל פנים מול איש מרות החוקר אותו.⁴ הנחת המוצא היא שאדם הנתון בחקירה בעודו במשמורת, בגין עבירות שבביצוען הוא חשוד, עלול לחוות לחץ נפשי, בין השאר בשל פערי הכוחות והמידע בינו לבין השוטר אשר חוקר אותו. לפיכך, חייב החוקר להזהיר וליידע את החשוד בדבר זכויותיו מיד בפתח החקירה. חובת האזהרה צומחת, אם כן, בקשר לחקירה משטרתית פרונטאלית.

3. היעדר הצורך להזהיר את החשוד המשוחר לפי תומו עם חברו לתא נגזר ממאפיינה הייחודי של פעולת הדיבוב: כאשר חשוד מנהל שיחה חברית עם שותפו לתא, לא מתקיים הרציונל הבסיסי של צמצום פערי הכוחות האינהרנטיים בין חשוד לאיש מרות. זאת, גם אם השותף לתא הינו הלכה למעשה איש משטרה סמוי. בנסיבות אלה, אף אין רלוונטיות לחששות כי תקווה להקלות או החשש מפני הצפוי לחשוד במסגרת החקירה, עלולים להובילו למסירת הודאת שווא. לפיכך, כאשר לא מדובר בחקירה גלויה בפני איש מרות, ממילא אין תוקף לדרישה בדבר חובת האזהרה.⁵

4. זאת ועוד, החשוד המדובב, אשר שח לתומו עם חברו לתא, אינו חשוף לאותה 'טרילמה אכזרית' בה הוא עשוי להיות נתון כשהוא נחקר על ידי איש רשות; קרי, הבחירה בין מתן עדות שקר, הפללה עצמית או העמדה לדין בגין סירוב להעיד.⁶ הטרילמה האמורה מתעוררת

¹ הנחיה זו נערכה בעקבות הדיון בע"פ 7984/18 מדינת ישראל נ' פלוני ואח' (פורסם בנבו, 19.2.2019).
² למעט במקרים בהם הפעולה חרגה מן המותר ופגעה בזכויות הנחקר. ראה לעניין זה, למשל: ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נגד מדינת ישראל [פורסם בינבו].

³ לפסיקה בארצות הברית בנושא דיבוב במהלך חקירה סמויה ראו: Illinois v. Perkins, 496 U.S. 292, 296-297. (1990). לאנגליה ראו: J. Dein "Non Tape Recorded Cell Confession Evidence - on Trial" Crim. L. Rev. : : 2002 p630. לקנדה ראו: R v. Hebert 1990 N.R.Lexis 260. פסק דין הברט מתיר דיבוב, למעט במקרה שבו חשוד הוזהר והועמד על זכות השתיקה וביקש לממש את זכות השתיקה במהלך חקירתו במפורש. במקרה שכזה ניתן לבצע רק דיבוב פסיבי.

⁴ ראו למשל ע"פ 533/82 זכאי נ' מדינת ישראל פ"ד לח(3) 57, ע"פ 69.
⁵ ראו למשל פס"ד perkins האמריקאי המסביר מתי יש תחולה לזכויות מירנדה: "[t]he warning mandated by Miranda was meant to preserve the privilege during 'incommunicado interrogation of individuals in a police-dominated atmosphere'".

⁶ ראה למשל: בג"צ 6319/95 חכמי נ' שופטת בית-משפט השלום בתל-אביב-יפו, פ"ד נא(3) 750 (1997); רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי הראשי פ"ד סב(1) 378 (2006).

הנחיה מס' 14.26 – פעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כ כסלו תש"ף, 18 דצמבר 2019	

רק משלב בו מתגבש "עיומות" גלוי בין החשוד לבין הרשות, היינו משלב החקירה הפרונטאלית בה מוצגות לו שאלות, שאז מצופה ממנו להשיב אמת, ותשובותיו עשויות לשמש ראיה נגדו.

5. דיבוב המתבצע במסגרת חקירה סמויה, מתקיים בטרם התגבש אותו "עיומות" גלוי בין החשוד לבין הרשות בקשר לחשדות בגינם הוא מדובב. ממילא, אמרתו של החשוד היא במסגרת שיח עם מי שנחזה בפניו כבן שיח שווה, ואף ה'טרילמה האכזרית' בה מצוי ברגיל נחקר, אינה מתעוררת.

6. אשר על כן, פעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה, אשר נעשית מעצם טיבה ללא מתן אזהרה הנוגעת לחשד נשוא הדיבוב, היא תחבולה לגיטימית. עם זאת, במקרים שונים בהם פעולת הדיבוב נעשית בעניינו של חשוד הנתון במשמורת, יש ליתן את הדעת לחשש מפני פגיעה אפשרית בזכויותיו של החשוד, תוך מציאת האיזונים הראויים.

ב. מדיניות התביעה:

7. כאשר מתבצע דיבוב לצרכי חקירת תיק מסוים, כאשר החשוד שווה במאסר או מעצר בגין תיק אחר, יש מקום לנקוט לעיתים באמצעי זהירות מסוימים.

בהקשר זה יש להבחין בין שלוש סיטואציות שונות של דיבוב המתבצע כאשר המדובב נתון במשמורת:

- דיבוב המתבצע כאשר החשוד הוא **אסיר** בגין תיק אחר;

- דיבוב המתבצע כאשר החשוד **עצור עד תום ההליכים** בתיק אחר;

- דיבוב המתבצע כאשר החשוד **עצור לצורך חקירה** בתיק אחר.

להלן נתייחס לכל אחת מן הסיטואציות בנפרד.

(א) פעולת דיבוב של חשוד הנמצא במאסר

8. אסיר משיח עם חבריו לתא לפי תומו. מבחינה זו, תא מאסר עבור אסיר הינו בגדר 'סביבתו הטבעית' ויש לראות בפעולת דיבוב בנסיבות אלה תחבולה לגיטימית, אשר אינה טעונה אישור או אף יידוע של פרקליט מחוז.

(ב) פעולת דיבוב של חשוד הנמצא במעצר עד תום ההליכים בתיק אחר

9. עצור עד תום ההליכים משיח עם חבריו לתא לפי תומו. מבחינה זו, תא המעצר עבור עצור הינו 'סביבתו הטבעית' ויש לראות בפעולת דיבוב בנסיבות אלה תחבולה לגיטימית.

הנחיה מס' 14.26 – פעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כ כסלו תש"ף, 18 דצמבר 2019	

10. מובן, שבקשה לעצור אדם עד תום ההליכים חייבת להיות מוצדקת כשלעצמה ואל לה להיות מושפעת מפעולת דיבוב מתוכננת במסגרת חקירה סמויה שנערכת בתיק אחר. על רקע זה, פעולת דיבוב של אדם העצור עד תום ההליכים בתיק אחד, שמטרתה לקדם חקירתו בתיק אחר, מחייבת אישור פרקליט המחוז הרלוונטי המלווה את התיק המצוי בחקירה הסמויה, שבמסגרתה מתבצע הדיבוב.

11. כמו כן, במקרה שכזה, יש ליידע את פרקליט המחוז או את ראש יחידת התביעות הרלבנטיים שיחידתם הגישה את כתב האישום התלוי ועומד, שבגיניו נמצא המדובב במעצר עד תום ההליכים, על פעולת הדיבוב המתוכננת, מבעוד מועד.

12. יש להקפיד שהשיחה עם המדובב לא תגלוש לעניינים הנוגעים לכתב האישום נשוא המעצר. ככל שהשיחה גלשה בכל זאת לעניין הנוגע לתיק נשוא המעצר ובמסגרתה נאסף חומר רלבנטי לתיק נשוא המעצר, יובא הדבר בפני פרקליט המחוז הרלבנטי לתיק, או גורם בכיר שהוסמך לכך על ידו, שישקול כיצד יש לנהוג בחומר שנאסף במסגרת זו.

ג) פעולת דיבוב של חשוד העצור לצורכי חקירה בתיק אחד, המתבצעת לצורך חקירה סמויה בתיק אחר, שבגיניו החשוד אינו עצור

13. פעולת דיבוב של חשוד העצור לצרכי חקירה בתיק אחד, כשהדיבוב נדרש לחקירה סמויה בתיק אחר, מעלה חשש לפיו הצורך בדיבוב במסגרת החקירה המתבצעת בתיק האחר, ישפיע על שיקול הדעת בהחלטה אם לבקש את המעצר או את הארכתו. על כן, כשמדובר בסיטואציה זו, בין אם החשד שבגיניו מבוצעת פעולת הדיבוב היה ידוע למשטרה בטרם המעצר ובין אם לאו, יש להקפיד הקפדה יתרה על כך שקיימת נגד החשוד עילת מעצר תקפה, עצמאית וראויה, שבגינה התבקש והוצא צו המעצר במסגרת החקירה הגלויה.

14. בהתקיים האמור לעיל, הרי שלמעשה מדובר בשימוש בתקופת מעצר לגיטימית, שהוטלה במסגרת חקירה של תיק מסויים, שאינו קשור כלל ועיקר לתיק החקירה מושא פעולת הדיבוב, לצורך ביצוע פעולת דיבוב בתיק אחר, שאין בה פסול כשלעצמה. מדובר בנסיבות בהן חשוד מנהל שיחה חברית, לפי תומו, עם שותפו לתא, ולא בשיח בינו לבין איש מרות המתאפיין בפערי כוחות אינהרנטיים בין השניים. ממילא, בנסיבות דגן לא נחשף החשוד ליטרילמה האכזרית בה הוא נתון כאשר הוא נחקר בידי איש רשות.

15. דיבוב בסיטואציה זו ייעשה רק באישור פרקליט מחוז, תוך בחינה של קיום עילת מעצר עצמאית במנותק מהרצון לקיים פעולת דיבוב במהלך החקירה הסמויה. ככל ששתי החקירות בהן מדובר מלוות ע"י יחידות תביעה שונות, כי אז על פרקליט המחוז שמלווה את החקירה שבמסגרתה מתבצע הדיבוב, ליידע את פרקליט המחוז או ראש יחידת התביעות, שבגינה נתון החשוד במעצר לצרכי חקירה, על הכוונה לבצע דיבוב.

הנחיה מס' 14.26 – פעולת דיבוב במסגרת חקירה סמויה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כ כסלו תש"ף, 18 דצמבר 2019	

16. יידוע בית המשפט בדבר פעולת הדיבוב:

א. במקרה בו אושר הדיבוב על ידי פרקליט המחוז כאמור, הרי שבמסגרת הדיון הראשון בבקשת מעצר או הארכת המעצר לצורך חקירה, שמתקיים לאחר שהוחלט לבצע את הדיבוב, יש ליידע את בית המשפט על אודות פעולת הדיבוב אותה מתכוונים לבצע במסגרת המעצר, לצורך חקירת חשדות בתיק אחר, בו החקירה נמצאת בשלב סמוי. כך יוכל בית המשפט לבקר את הפעולה בזמן אמת ולעמוד על ניקיון שיקולי בקשת המעצר.

ב. יש להדגיש בפני בית המשפט, בבקשה למעצר או להארכת המעצר, שפעולת הדיבוב אינה מהווה נימוק לבקשה וכי בקשת המעצר או בקשת הארכת המעצר מוצדקת כשלעצמה, בהתבסס על שיקולי החקירה בתיק שבמסגרתו מוגשת הבקשה.

ג. היידוע ייעשה בדרך של העברת מזכר בכתב לידי בית המשפט בלבד, כחלק מהחומר החסוי. במזכר יש להדגיש בפני בית המשפט הדן במעצר, כי מדובר בפעולה חסויה, שיש להימנע מלחשוף אותה, במישרין או בעקיפין.

17. תנאי להרשאת הדיבוב בשלושת המצבים הנזכרים לעיל:

פעולת דיבוב במצבים הנזכרים לעיל מותנית בכך שפעולת הדיבוב נדרשת לצורך חקירת עבירה חמורה, ובכך שקצין חקירות בחן ומצא כי קיימת נחיצות בפעולת דיבוב בחקירת העבירה.